

الگویتیم اجتهاد حضرت امام خامنه ای حفظه
له در بیان آیت له کمی حفظه لله

سایت رهبر معظم انقلاب
Khamenei.ir

سیر روشی تدریس ایشان

روش تدریس ایشان نیز به این صورت است که

- ابتدا مسئله را مطرح می‌کند
- و سپس اقوال مسئله را تبیین می‌کند
- در قدم بعدی به بررسی و نقد اقوال می‌پردازد
- و نهایتاً بر اساس ادله‌ی اربعه قول مختار را بیان می‌کند

اشراف موضوع شناختی

علاوه بر تبحر فقهی، ایشان در «موضوع‌شناسی» نیز تبحر خاصی دارد؛ چرا که موضوعات مسائل فقهی و منطقات احکام را متناسب با شناختی که از دولت، الزامات مدیریت دولتی و کنش‌داری و شرایط تحولات جهانی دارند، فهم می‌کنند و تلاش می‌کنند حکم این موضوعات محدثه را به شکل مستقیم و بدون تحمیل بر روایات، استنباط نمایند.

دقت های ویژه و زاویه شناختی و اصطلاح شناختی

یکی از نکات برجسته‌ی ایشان در فهم خصوص دینی این است که معظّمه توجه ویژه‌ای به اصطلاح‌شناسی دارند و در پژوهش‌هایشان معمولاً بر همدی کتاب‌های مهم فقهی اشراف دارند و در وهله اول تلاش می‌کنند تا میان معنای لغوی و اصطلاحی جمع کنند

تبع محوری و اشراف محوری

گاهی بررسی مطرح می‌شود مبنی بر اینکه «بین روش‌های دو مکتب فقهی قم و نجف، رهبر معظم انقلاب بیشتر متأثر از کدام مکتب است؟» البته به عقیده بنده این نوع تفکیک میان دو مکتب فقهی چندان صحیح نیست؛ لیکن اگر آن دیدگاه مشهور را بپذیریم که ویژگی ممتاز مکتب قم را «بیان و نقد اقوال گوناگون مسئله و تتبع تاریخی مسئله‌ی فقهی» گفته‌اند، ایشان به این نکته بسیار مقید و بایستد هستند؛ اما با توجه به تمایزات روش‌شناختی رهبر معظم انقلاب با هر یک از دو مکتب نمی‌توان معظّمه را به یک مکتب خاص نسبت داد. ایشان همچنین نسبت به فهم فقهی متقدم و توجه دیدگاه‌هایشان بسیار حسّاس است. کما اینکه نسبت به شهرت فوائده احتیاط ویژه‌ای دارند و حتی الامکان سعی می‌کنند از آن عدول نکنند.

قرآن محوری و عمیق فهمی احادیث

ایشان از آیات قرآن کریم بهره‌ی بسیاری می‌برند و تفسیر خیلی روشنی از آیات ارائه می‌کنند. در احادیث هم بسیار اعمّیت می‌دهند که از روایات فهم مستقیمی داشته باشند. همچنانکه به بررسی‌های سندی و دلالی و ابعاد دیگر مسئله نیز توجه دارند.

نگاه تاریخی رجالی بر اساس اصالة التصحیح

همچنین نکته‌ی دیگر دربارہ روش ایشان، مناقشات رجالی است. چراکه ایشان مکتب رجالی خاصّی دارند و نسبت به این مباحثی رجالی بسیار حسّاس هستند. ایشان بر اساس مباحثی رجالی‌شان اصل را بر تلاش برای تصحیح و توثیق روایات می‌گذرانند. به عنوان مثال مباحثی ارائه می‌دهند برای توثیق روایات واقفیه و بزرگ آن‌ها که علی‌بن‌ابی‌حمزه‌الطباطبائی است. البته این را هم بر اساس مباحث متفن رجالی اقدام می‌کنند؛ چرا که یکی از نظریات «مویض‌سند» است که از این طریق یک قرنیه‌ی عامه برای تصحیح روایات‌شان اقامه می‌شود.

مبنا محوری اصولی

از لحاظ مباحثی اصولی هم باید توجه داشت که گرچه درس اصول‌فقه مجزایی ندارند اما در مباحث فقهی هر زمان که استنباط مسئله متوقف بر یک مبنا اصولی بوده، آن مسئله را مطرح کرده و با تسلط کامل دیدگاه خود را در آن مبحث تبیین می‌کنند؛ و از همین طریق می‌توان به تبحر اصولی ایشان نیز پی برد. همچنان‌که در همین کتاب «لغات رسائل فی الجهاد» هم فهرست فوائده اصولی ارائه شده است.

فقه جوهری و تراش محوری و بررسی قدمایی

اصول کافی حاکم بر روش‌شناسی اجتهادی رهبر معظم انقلاب در کتاب «لغات رسائل فی الجهاد» فقه جوهری است. اما همان‌طور که گفته شد، ایشان در این کتاب صرفاً به کتاب جوهر‌الکلام اکتفاء نکرده‌اند؛ بلکه کتاب‌هایی که مرحوم صاحب جوهر از آن‌ها استفاده کرده و حتی کتاب‌های قدمی‌تری که اساتید صاحب جوهر از آن‌ها بهره برده‌اند هم بسیار مورد توجه ایشان بوده است. از جمله کتاب‌های مهمی همچون: ریاض المسائل، کشف العطاء، مستند مرحوم تراقی، کشف‌الکنام، منتهی‌الطلب، تذکره‌المبسوط، الخلاف و غیره.

نگاه تاملان خرد و کلان - فردی و اجتماعی و حکومتی

اساساً خصوصیت مباحث فقهی رهبر معظم انقلاب به‌خصوص در کتاب جهاد و امتالش این است که برخلاف رویکرد غالب فقهاء که نگرش فردمحور را مورد توجه قرار می‌دهند، مسئله‌ی اصلی معظّمه فقه حکومت‌محور است و تلاش می‌کنند در استنباطات خویش تکلیف دولت اسلامی و آنت اسلامی و برنامه‌ها و مأموریت‌های کلان دولت اسلامی برای سعادت بشر را روشن نمایند. نهایتاً حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بین «اصالت» و تجدید و «میان «فقه سنتی» و «فقه حکومتی و زعامتی» با شیوه‌های خاصی که دارند» تجصیح کرده‌اند که با تأمل در مباحث ایشان می‌توان انسجام و ظاهرباری مستحکم‌ی را مشاهده نمود.